

Nemes Nagy József

Soprontól Nyíradonyig (Városok a piacgazdasági átmenetben)

A teljes szöveg megjelenési helye: Nemes Nagy J. 1995 Soprontól Nyíradonyig (városok a piacgazdasági átmenetben). *Comitatus* 8-9. sz. 15-22.pp. (Másodközlés: Agg Z. szerk. 1996 *Átépités Közigazgatás, Területfejlesztés, Városmarketing*). Comitatus, Veszprém, pp. 193-203.)

1995. július 1.-én a városi jogállású települések száma a fővárossal együtt elérte a „bűvös kétszázat”. A tanulmány egy, a piacgazdasági átmenet regionális folyamatait elemző átfogó kutatásnak a városok gazdasági karakterét feltáró eredményeit mutatja be. A vizsgálatban 199 vidéki város szerepel. Az elemzés az aktuális gazdasági dinamikaelemek illetve a válságjegyek tükrében vizsgálja, rangsorolja a városokat. A városi szerepkörnek, fejlettségnek, vonzásnak a gazdasági jegyek természetesen csak egy elemét jelentik, a megállapítások ennek tükrében értelmezendők.

A gazdasági településhierarchia elemei az átmenetben

A gazdasági folyamatok területi vizsgálatának adekvát szintje a *térség*, a régió, s nem a közigazgatási értelemben vett település. (A kutatás során hasonló módszerekkel városkörzeti szintű elemzést is végeztünk, azt tekinthetjük a „valódi” regionális elemzésnek. A városi és a városkörzeti elemzés alapösszefüggései az ország aktuális területi gazdasági tagoltsága szempontjából azonban lényegében azonosak).

A különböző településtípusok illetve egyes települések vizsgálatbavétele rávilágít arra, hogy a településhálózat egyes elemei milyen funkciót kapnak a gazdaság területi tagoltságában, miként hatnak rájuk a gazdaság szerkezeti változásai.

A települési dimenzió Magyarországon semmiképp sem hagyható figyelmen kívül, mivel az ország szinte modellszerűen példázza a *monocentrikus*, egy domináns központtal rendelkező országokat. A piacgazdasági átmenetnek egyik legalapvetőbb települési-térségi következménye épp ennek a karakternek a fölerősödése, a *főváros-vidék dualizmus* látványos újjáéledése, s a korábbi időszaknál is világosabb gazdasági tartalommal való feltöltődése.

A főváros kiemelkedő szerepe minden dimenzióban és mutatószámokban egyértelmű. Budapest népességarányát jóval meghaladóan részesedik a gazdasági átalakulás minden dinamikaerőző elemében, s a legjellemzőbb krízisjegy - a munkanélküliség - tekintetében pedig jóval kevésbé érintett. A nagy lokális piacot is jelentő, hatalmas ingatlanvagyonnal, szellemi potenciállal és hatalmi-politikai koncentrációval jellemezhető főváros nem kizárólag az átalakulás tömegjelenségeit szívja magához, hanem jellemzően annak minőségi elemeit. A kilencvenes évtized közepére Budapest - erőteljes belső tagoltsággal ugyan - közép-európai méretekben is a piacgazdasági átalakulás legfontosabb koncentrációs góciává vált.

A piacgazdasági átmenet hazai folyamatai esetében figyelmet érdemel a települési tagoltság azért is, mivel erőteljes mind a dinamikahordozó elemek, mind a válságjelenségek *települési determináltsága*.

A gazdasági átalakulás alapvető strukturális eleme *a piacgazdaság szervezeti infrastruktúrája* kiépülésének folyamata. Ez meghatározó mértékben és módon a városi (nagyvárosi) településkörhöz kötődő gazdasági tevékenységek, mindenek előtt a pénzügyi és gazdasági szolgáltató szektor bővített újjászerveződését jelenti.

Ugyancsak a városokhoz vonzódik - mert piacra települ - a privatizációban, a külföldi tőkevonásban erősen érintett *kereskedelmi* szféra. A kereskedelem a nagyvárosi centrumot és a peremkerületeket egyaránt átformálja (elegáns kisüzletek - nagy bevásárlóközpontok). A kistelepülések dinamikája ebben legfeljebb a jórészt kényszervállalkozásként garázsokba települt használtruha-boltokig vagy ital-diszkontokig terjeszkedett.

A válságjegyek oldaláról egy - már a nyolcvanas években világosan kimutatható - mechanizmus, *a válság térbeli-települési megosztásának folyamata* helyezi előtérbe a települési dimenziót. A korábban a nagyobb központokba települt gazdálkodók a megváltozott körülményekre (piacvesztés, dekonjunktúra) jellemzően a válság térbeli megosztásával, az ingázó munkaerő elbocsájtásával, a kisebb vidéki telepek bezárásával reagáltak. A városi krízist először a kistelepülésekben érezték meg. Ebből a hátrányos induló helyzetből - amelyet az agrárgazdaság szétzilálódása még tetézt - a kedvezőtlen földrajzi, kommunikációs helyzetű kisebb települések máig nem voltak képesek kitörni. A falusi településkör fellendülését - aminek a földtulajdonváltások elméletileg alapját adhatnák - szinte lehetetlenné teszi a tőkehiány, pontosabban *a mobilizálható tőke hiánya*, hisz a hetvenes-nyolcvanas évek szerény, de érzékelhető tőkefelhalmozása a mobilizálhatatlan lakóingatlanokba befagyottan áll.

Míg a főváros a kiemelkedő dinamikus centrum, *a városok összességükben az „átlagot” reprezentálják* (együttes népességi súlyukkal általában arányos a részesedésük a különböző gazdasági elemekből). A városok a fővárostól elmaradnak, összességükben kedvezőbb helyzetben vannak a falvaknál, de a városhálózat maga is tagolt, s a lélekszámnál fontosabb tényezőnek látszik ma a regionális pozíció, a földrajzi helyzet, a fekvés szerepe.

Az elemzés információs bázisa és módszere

A városi pozíciók és karakterek feltárását célzó empirikus elemzésben *faktoranalízissel* négy nagyobb jelzőszámcsoporthat vizsgáltunk:

- a vállalkozási aktivitás, a gazdasági szereplők (cégek) területi jellemzőit
- a személyi jövedelemadó mutatószámait
- a munkanélküliség területi adatait
- a külföldi tőke eloszlását, a vegyesvállalatok térszerkezetét

E négy jellegzetes jelenségcsoporthat többféle mutatószámmal reprezentálva, több kísérleti és iterációs fázis után - kiszűrve egyebek között a halmozódásokat, s így

egyres tényezők túlértékelttségét - végülis *tizenegy*, egymástól tartalmában jól elváló jelzőszám alkotta az elemzés alapját. Az alapváltozók listáját, jelentését 1.táblázat tartalmazza. Az adatok forrásai az APEH, a PM, a KSH és a MűM csak egyes elemeiben publikált adatbázisai (személyi jövedelemadó, társasági nyereségadó, munkanélküliség), amelyek települési aggregációja után az egyes mutatószámokat a kutatás során alakítottuk ki.

E jelzőszámok faktoranalízise *három* korrelátlan (ortogonális) önálló dimenzióját tárja fel a piactgazdasági átmenet hazai térszerkezetének. A három faktor az alapváltozók által tartalmazott információ - szórásnégyzet - 76 %-át tömöríti. A három faktor mindegyike 0 átlagú, 1 szórású dimenziótlan változó, nagy pozitív értékei kedvező, 0 körüli értékei átlagos, nagy negatív értékei kedvezőtlen pozíciót jeleznek a három térben.

Az elemzés tehát három faktort jelöl ki - jól értelmezhető, egymástól világosan elváló és a hétköznapi tapasztalatokkal is jól egybeeső, jól azonosítható tartalmakkal. A három faktor - vagy miként a következőkben visszatérően nevezzük - a „három tér” a következő:

- 1) *A munkavállalói tér (GTFAK1)*
- 2) *A vállalkozói tér (GTFAK2)*
- 3) *A külföldi tőke tere (GTFAK3)*

A faktorok azonosítása („elnevezése”) az alapváltozók és a faktorok közötti korrelációkon alapul (2. táblázat).

Az első faktor azért azonosítható a „*munkavállalói térrel*”, mivel épp azokkal az alapváltozókkal korrelál erőteljesen, amelyek a munkavállalói pozícióval függnek össze (*adózott jövedelemek szintje és dinamikája, adózók aránya, munkanélküliség*).

A második faktor (a „*vállalkozói tér*”) esetében a *cégsűrűség, az egyéni vállalkozások koncentrátsága, a főmunkán kívüli jövedelemmel rendelkezők aránya* azonosítja - ez előző dimenziótól láthatóan eltérő tartalommal az új komplex változót.

A harmadik dimenzió (a „*külföldi tőke tere*”) a *külföldi tőke, a vegyesvállalatok* térségi súlyát kifejező változókkal mutatja a legerősebb kapcsolatot.

A három dimenzió közül a *munkavállalói tér* faktora tekinthető társadalom- és regionális politikai szempontból a legjelentősebb tartalmat hordozó térnek, az *aktív népesség gazdasági pozícióit* tükröző jellemzőket összpontosítja. A *vállalkozói tér* illetve a *külföldi tőke tere* inkább egy-egy sajátos *gazdaságszerkezeti dimenzióként* fogható fel, amely az első térrel kombinálódva ad sajátos, a jövőbeni esélyeket is determináló karaktert az egyes térségeknek illetve településeknek.

Az, hogy a vizsgálat háromdimenziós rendszert hoz létre kedvezőtlen abból a szempontból, hogy így nincs mód egyértelmű városrangsor felállítására, hisz épp az a gazdasági térszerveződés alapsajátossága, hogy azt három korrelátlan, nem összeadható dimenzió írja le. (Ugyanez a helyzet akkor is, ha az elemzést térségi, városkörzeti adatokkal végezzük el). A valóság ellenáll az „ideális” kutatói

kívánalmaknak. Így ugyanakkor egy jóval valóságúbb, sokszínűbb, a tényleges települési gazdasági karaktert leíró, de még áttekinthető rendszer áll elő.

1. táblázat A faktoranalízisben szereplő mutatószámok:

<i>A változók</i>	<i>A változó tartalma</i>	<i>Mérték</i>	<i>Időpont</i>
NJOPOP93	Egy lakosra jutó nettó (adózott) jövedelem	ezer Ft	1993
ADFPOP93	Adófizetők aránya	%	1993
JOV9390	Adóköteles jövedelem növekedése	%	1990-93
MNR9307	Munkanélküliségi ráta	%	1993. július
VALADF93	Főállású munkaviszonyon kívüli jövedelemmel rendelkezők	%	1993
EGYV92PO	Egyéni vállalkozások sűrűsége	db/10e fő	1992
W93POP	Vegyesvállalatok sűrűsége	db/10e fő	1993
CEGPOP93	Vállalkozási nyereségadót fizető cégek sűrűsége	db/10e fő	1993
KKKTOA93	Külföldi tőke a kettős könyvvitelű cégek jegyzett tőkéjében	%	1993
KTOAKT93	Külföldi tőke a kettős könyvvitelű vegyesvállalatokban az aktív korú népességére vetítve	ezer Ft/fő	1993
WARA93	Vegyesvállalatok a vállalkozási nyereségadót fizető cégek között	%	1993

2. táblázat A faktoranalízis korrelációs mátrixa
(Rotált faktormátrix)

Alapváltozók	GTFK1	GTFK2	GTFK3
	A munkavállalói tér	A vállalkozói tér	A külföldi tőke terének
	faktora		
NJOPOP93	.91144	.09540	.20435
ADZPOP93	.84028	.30201	.22172
JOV9390	.78683	.01605	.07934
MNR9307	-.80364	-.29471	-.10487
VALADF93	-.11913	.85475	-.11608
EGYVPO92	.36613	.80976	-.07100
W93POP	.36296	.73117	.38763
CEGPOP93	.49695	.57443	.29328
KKKTOA93	.19451	.00640	.87579
KTOAKT93	.08995	.01047	.89094
WARA93	.26058	.51987	.50862

A táblázatban **kiemelt (0,5 feletti)** korrelációs együtthatók jelzik azokat az alapváltozókat, amelyek dominánsan meghatározzák az egyes faktorok („terek”) tartalmát.

A feltároló triadikus rendszer valóságleíró erejét nem egyszerűen azzal támaszthatjuk alá, hogy valóságosan is érzékelhető, együttlétező de önmozgással is rendelkező három tényezőt kaptunk eredményül, hanem azzal is, hogy a rendszer *történetileg* is megfelelően alátámasztott struktúrára utal az átment gazdasági térszerkezetében.

A „munkavállalói” tér szinte magától értetődően kínálja az analógiát a szocialista időszak *„első” gazdaságával*. A magas adózott (legális, megfogott) jövedelmek, a viszonylagos munkahelystabilitás, amit e faktor pozitív értékei visszaadnak, ugyanis alapvetően azoknak a szektoroknak, gazdálkodási formáknak és tevékenységeknek a továbbéléséből adódnak, amely az első gazdaság gerince volt a múltban: a még talponmaradt nagyüzemi szféra, s a városi, alapvetően a költségvetésből finanszírozott ellátótevékenység. Ez a genetikus és történeti kapcsolat nyilvánvalóan kitűnik a munkavállalói tér konkrét térbeni tagozódásából is, aminek induló szerkezetét a rendszerváltozást követően legerőteljesebben az ipari tengely depressziója módosította.

Nem sokkal kockázatosabb, ha a „vállalkozói” tér esetében a szocialista *időszak fél-privát „második gazdaságával”* véljük fellelni a történeti összekapcsolódást. A térszerkezet ezt a kapcsolatot is egyértelműen igazolja. A magas faktorértékek itt a mezőgazdasági kistermelés magas intenzitású zónáira („falusi második gazdaság”), illetve a nyolcvanas évek első felében elindult kisvállalkozási boom („városi második gazdaság”) koncentrációs magterületeire (nagyvárosok, Balaton) utalnak vissza. Anélkül, hogy eltúloznánk, természetesen az is megállapítható, hogy a vállalkozási aktivitás, mint vitathatatlanul a piacgazdaság lényegéhez tartozó átstrukturáló folyamat, egyben a szocialista második gazdaság fél-legális („szürke”) karakteréből is átörökített működési elemeket, ami ugyancsak érv a genetikus kapcsolat megállapítása mellett. A vállalkozásaktivitás térszerkezetében sajátos új elemek rakódtak az előzménynek tekinthető sémára a déli határ mentén, ahol sok apró új cég képeiben is megjelenik a „balkáni hatás”.

Valóban „ideális” rendszerré a hármas faktortér persze akkor válna, ha a harmadik faktor a „harmadik” gazdasággal lenne azonosítható. Miként az elmúlt rendszerben, úgy a piacgazdasági átmenetben is létezik (s mára nyilvánvalóbban is hat épp a nagy társadalmi-gazdasági átrendeződés és más hatások eredményeként) a „harmadik”, fekete gazdaság, ez azonban rendőri és igazságszolgáltatási eszközökkel is alig hozható felszínre, nemhogy egy többváltozós területi statisztikai analízissel. Egy alaposabb kutatás induló hipotéziseként talán az lenne megfogalmazható, hogy a *„fekete” gazdaság* területi szempontból a nyílt gazdaság eloszlását követve, azzal összefonódva *növeli a gazdasági erő és fejlettség regionális differenciáit*. A „külföldi tőke” tere így az előzmények, analógiák nélküli új dimenziójaként értelmezhető a mai gazdasági térszerveződésnek, valódi újdonsága épp azzal kap megerősítést, hogy térbeli tagoltsága a másik két dimenziótól független.

Városok a három dimenziós faktortérben

A kutatás számszerű eredményeit a tanulmányhoz csatolt összegző táblázat tartalmazza. Ebben a 199 vidéki városnak a három faktortérben elfoglalt helyzetét jellemző rangszámok szerepelnek. A városok a három rangszám összegének növekvő sorrendjében szerepelnek (A városok felsorolásának sorrendje a táblázatban hangsúlyozottan csak orientációs értékű). A következőkben néhány figyelmet érdemlő összefüggést firtatunk, illetve a városok néhány jellegzetes csoportjának helyzetét mutatjuk be röviden. Az eredmények természetesen más szempontok szerint (például a megyéken belüli tagoltságra koncentrálva) és sokfajta módszerrel tovább elemezhetők.

Lélekszám és regionális pozíció

Rápillantva a Függeléként közölt összegző táblázatra, azonnal szembetűnik, hogy a kedvező helyzetűnek látszó városok között mindhárom faktortérben egyaránt megtalálhatók nagyobb regionális centrumok és kisebb dinamikus központok. A munkavállalói térben a rangsor élén *Százhalombatta, Paks és Záhony* áll, a vállalalkozási aktivitás dimenziójában *Hévíz, Fonyód és Balatonlelle* vezeti a rangsort, míg a külföldi tőkevonzás éllovasai *Esztergom, Szentgotthárd és Budaörs*. Hat olyan város van, amely mindhárom faktortérben egyaránt a rangsorok első negyedében van: Sopron, Szentendre, Budaörs, Hévíz, Mosonmagyaróvár és Székesfehérvár.

A faktorértékek és a népességszám közötti korrelációk azt jelzik, hogy a lélekszám csupán a munkavállalói tér faktorértékeivel (GTFK1) van laza pozitív kapcsolatban ($r=0.32$), de mind a vállalkozásaktivitás, mind a külföldi tőkevonzás faktorértékei lényegében függetlenek a lélekszámtól.

Ezzel szemben mindhárom faktortérben szignifikáns - bár nem túl erős, 0,3 körüli - a korreláció a Nyugat-Kelet irányú lokalizáltsággal. A nyugati fekvés mind a munkavállalói térben, mind a vállalkozásaktivitásban és a külföldi tőkevonzás tekintetében előnytényező. Érdekes sajátossága az átmenet gazdasági térszerveződésének, hogy a vállalalkozási aktivitás Észak-Dél irányban is tagolt, a déli zónák mutatói jóval magasabbak az északiakénál.

A lélekszám és a regionalitás kombinálódását a 3. táblázatban mutatjuk be (a táblázat nem tartalmazza Pest megye városainak adatait), amely egyértelműen igazolja a regionalitás meghatározó szerepét: a Dunántúl minden városkategóriában a legjobb helyzetben van az átmeneti időszak három terében. Ezt azt jelzi, hogy *Pannónia előnye nem településhálózati előnyökből, hanem (földrajzi és társadalmi) térbeli előnyéből származik*. A dunántúli nagyvárosok, a középvárosok, a kis- és apróvárosok egyaránt az átlagnál kedvezőbb (pozitív faktorértékű) pozíciót foglalnak el mindhárom faktortérben. Távolról sincs ez így az Alföld illetve Észak-Magyarország esetében. E két makrorégióban a nagyvárosi kör ugyan az országos városi átlagnál kedvezőbb jellemzőkkel rendelkezik, de a többi város csoport már egyértelműen az átlag alá kerül. Figyelmet érdemel, hogy a vállalkozásaktivitásban az északi országrészt egyértelműen megelőzi az Alföld (a térség jellegadó, részben kényszerű válasza a piacgazdasági kihívásokra a kisvállalkozás), ugyanakkor az északi megyékben minden város csoportban felülmúlja az átlagot a külföldi tőkevonzás ereje.

3.táblázat Városnagyság szerinti faktorértékek az ország három nagytérségében

		Nagytérségek		
		Dunántúl	Alföld	Észak
<i>Összes város száma</i>		73	82	28
Faktor- értékek átlaga	Munkavállalói t.	0,51	-0,48	-0,22
	Vállalkozói t.	0,32	-0,08	-0,53
	Külföldi tőke t.	0,24	-0,30	0,07
<i>Nagyvárosok (50e felett)</i>		11	7	2
Faktor- értékek átlaga	Munkavállalói t.	1,24	0,77	0,67
	Vállalkozói t.	0,25	0,45	0,03
	Külföldi tőke t.	0,33	0,00	0,19
<i>Középvárosok (20-50e)</i>		14	15	5
Faktor- értékek átlaga	Munkavállalói t.	0,57	-0,14	-0,17
	Vállalkozói t.	0,29	0,02	-0,49
	Külföldi tőke t.	0,19	-0,12	0,03
<i>Kisvárosok (10-20e)</i>		22	27	11
Faktor- értékek átlaga	Munkavállalói t.	0,56	-0,60	-0,13
	Vállalkozói t.	-0,17	-0,16	-0,61
	Külföldi tőke t.	0,24	-0,38	0,01
<i>Apróvárosok (10e alatt)</i>		26	33	10
Faktor- értékek átlaga	Munkavállalói t.	0,13	-0,81	-0,53
	Vállalkozói t.	0,79	0,18	-0,58
	Külföldi tőke t.	0,23	0,38	0,12

Megyeszékhelyek

A megyeszékhelyek többsége a rangsorok első felébe kerül mindhárom faktortérben. A tizenkilenc nagyváros közül azonban négy egy-egy dimenzióban már a nincs az első százban: *Tatabánya, Salgótarján, Debrecen és Miskolc* (s inkább velük, mind a többi megyeszékhellyel rokon *Nyíregyháza* helyzete is). Feltűnő, hogy épp a két legnagyobb város; Debrecen és Miskolc helyzete a legkedvezőtlenebb, ami ismételten megerősíti azt, hogy a lélekszámnál jóval lényegesebb ma a regionális pozíció szerepe. E két centrum esetében is kimutatható a nagyvárosi jellegnek a munkavállalói esélyekre gyakorolt kedvező hatása, e faktorban Debrecen és Miskolc is a viszonylag kedvező helyzetű városok között található. Debrecen kedvezőtlen jellemzőivel együtt is megyéjén belül a legjobb gazdasági helyzetben lévő városnak minősül, s Miskolcot is csak a speciális gazdasági szerkezetű Tiszaújváros és Tokaj előzi meg egy-egy dimenzióban. Két olyan megyénk van, ahol a megyeszékhelyet egy-egy város minden dimenzióban egyértelműen megelőzi: Győr-Moson-Sopronban *Sopron* város minden tekintetben előtte van az ugyancsak rendkívül kedvező helyzetű Győrnek, s ugyanígy Komárom-Esztergom megyében *Tata* minden dimenzióban megelőzi a depressziós gondokkal küszködő Tatabányát.

Iparvárosok

Az átalakulás talán legnagyobb átrendezést, szelekciót az iparvárosok között végezte el. E városok ma tulajdonképp három karakteres csoportba oszthatók:

-*a stratégia szerepüket megtartott nagyvállalati központok*, amelyek a munkavállalói térben kiugró stabilitással rendelkeznek (alacsony munkanélküliség, magas adózott jövedelem), ugyanakkor tőkevonásuk viszonylag csekély, s rendkívül alacsonyak a vállalkozásaktivitási mutatóik. Legtipikusabb képviselői e város csoportnak *Százhalombatta, Paks és Tiszaújváros*, de leginkább velük rokonítható (kisebb stratégiai fontosságú, s épp ezért labilisabb jövőjű ipari létesítményekkel) *Dunaújváros, Nyergesújfalu és Oroszlány* városok, valamint a speciális helyzetű *Záhony* is.

-*az új modern tőkekoncentrációk bázisán megújult települések* típuspéldáit *Esztergom és Szentgotthárd* („zöldmezős” telepítésű, jelentős állami preferenciával támogatott, viszonylag csekély, de kvalifikált munkaerőt igénylő külföldi beruházás) illetve *Martfű és Orosháza* (privatizációs tőkebevonás) adja. Figyelmet érdemel, hogy szinte mindegyik említett városban a kiugró tőkekoncentrációval éles ellentétben áll a kedvezőtlen munkaerőpiaci pozíció. Ez a vonás összefügg azzal a privatizációs mechanizmussal is, hogy a nagy tőkeerejű külföldi beruházók elsődlegesen a működőképes vagyont (és a tág piacot) vették meg, s döntésükben a munkkerőháttér és a helyi piac alig játszott szerepet, s e prioritásokból kiindulva a keleti ország részben is kicsemegézték a piacképes nagyvállalati kört. A nem a privatizációhoz kötődő tőkebevonásban a főváros mellett egyértelmű a nyugati ország rész dominanciája

-a depressziós iparvárosok csoportja a legnépesebb az ipari karakterű városok között. Ide tartozik a „szocialista városok” szinte mindegyike a dunántúlról és az északi régióból, valamint a legkritikusabb lokális helyzetben lévő Ózd.

Az iparvárosok mindhárom csoportjában a relatíve alacsony vállalkozási aktivitás a jellemző. Ez teljesen világosan utal arra is, hogy e települések jó része kimaradt a nyolcvanas évek városi kisvállalkozási hullámából, s ott, ahol a helyi kulcszerepű nagyüzem stratégiai okokból nem őrzendő vagy ahol nem jelent meg a külföldi tőke, *a változásra a mentálisan is felkészületlen népesség jó része a teljes kiszolgáltatottságban éli át az átalakulást, s vár „valamire”.*

A legifjabb városok

Az 1995. július 1.-én városi rangot kapott hat település mindegyike kisváros. Helyüket a piacgazdasági terekben azonban nem lélekszámuk, hanem egyértelműen földrajzi helyzetük jelöli ki. A két új nyugat-magyarországi kisváros - *Csepreg* (Vas) és *Fertőd* (Győr-Moson-Sopron) - a külföldi tőkevonzás terében tartozik a városi élcsoporthoz. *Sásd* (Baranya) és *Simontornya* (Tolna) ugyancsak jellegzetes képviselője a dél-magyarországi centrumoknak, itt a vállalkozási aktivitás ugrik ki. Kevésbé élesen ugyan, de hasonló karaktert jeleznek *Bátaszék* pozíciói is. Leginkább kivételnek az új városok között *Szabadszállás* tekinthető, amely megyéjén belül is minden dimenzióban messze leszakadt, ílymódon gazdasági karaktere, dinamikája aligha indokolja új jogállását (más tényezők természetesen indokolhatják).